

SPOLUVLASTNÍCTVO BEZPODIELOVÉ

Vznik manželstva

Skôr z teoretického než z praktického hľadiska je ešte potrebné venovať pozornosť perfektosti právneho úkonu sobáša. Konštitutívne účinky má tá právna skutočnosť, keď odznejú obidva súhlasné sobášne vyhlásenia snúbencov (v podstate druhé vyrieknuté áno, resp. dočítaný text manželského sľubu) za predpokladu, že ich sobášiaci svojimi zmyslami prijal (počul). Sobášiaci nemá právomoc rozhodovať o uzavretí alebo neuzavretí manželstva. Jeho následná akceptácia vyhlásení snúbencov vo forme „týmto považujem Vaše manželstvo za uzavreté“ je len deklaráciou bez právnych následkov.

Podobne vyhotovenie a podpísanie zápisnice manželmi, svedkami, sobášiacim, tlmočníkom ani vykonanie zápisu do knihy manželstiev matriky nemajú vplyv na uzavretie manželstva.

Súčasnnosť je charakterizovaná dvomi paralelnými právnymi úpravami manželského práva – cirkevnou a svetskou, ktorá má z titulu štátnej moci prioritné postavenie. Aj keď súčasný zákon o rodine neuvádza legálnu definíciu manželstva, nepriamo vyjadruje jeho zmysel a ciele jednak v článkoch I a II Základných zásad a jednak v ustanovení § 1 a § 2. Podľa týchto ustanovení: „Manželstvo v našej spoločnosti spočíva na pevných citových vzťahoch medzi mužom a ženou. Obidvaja sú si v ňom rovní. Hlavným spoločenským účelom manželstva je založenie rodiny a riadna výchova detí. Manželstvo sa uzaviera na základe dobrovoľného rozhodnutia muža a ženy vytvoriť harmonické, pevné a trvalé životné spoločenstvo. Občania, ktorí chcú spolu uzavrieť manželstvo, majú vopred poznať navzájom svoje charakterové vlastnosti a svoj zdravotný stav, aby mohli založiť manželstvo, ktoré splní svoj spoločenský účel. Rodina, založená manželstvom je základným článkom našej spoločnosti, ktorá všestranne chráni rodinné vzťahy.“

Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov

§ 143

V bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov, a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnenému nástupcovi pôvodného vlastníka.³⁾

3) Napr.: zákon č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd v znení neskorších predpisov, zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách, zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku.

§ 143a

(1) Manželia môžu dohodou rozšíriť alebo zúžiť zákonom určený rozsah bezpodielového spoluvlastníctva. Obdobne sa môžu dohodnúť aj o správe spoločného majetku.

(2) Manželia sa môžu dohodnúť, že vyhradí vznik bezpodielového spoluvlastníctva ku dňu zániku manželstva.

(3) Dohoda podľa odsekov 1 a 2 vyžaduje formu notárskej zápisnice. Manželia sa môžu voči inej osobe na túto dohodu odvolať len vtedy, ak jej je táto dohoda známa.

§ 144

Veci v bezpodielovom spoluvlastníctve užívajú obaja manželia spoločne; spoločne uhrádzajú aj náklady vynaložené na veci alebo spojené s ich užívaním a udržiavaním.

§ 145

- (1) Bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný.
- (2) Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnenia povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne.

§ 146

- (1) Ak dôjde medzi manželmi k nezhode o právach a povinnostiach vyplývajúcich z bezpodielového spoluvlastníctva, rozhodne na návrh niektorého z nich súd.
- (2) Ak sa z dôvodu fyzického alebo psychického násillia alebo hrozby takého násillia vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom dome alebo byte, stalo ďalšie spolužitie nezniesiteľným, môže súd na návrh jedného z manželov obmedziť užívacie právo druhého manžela k domu alebo bytu patriacemu do bezpodielového spoluvlastníctva, prípadne ho z jeho užívania úplne vylúčiť.

§ 147

- (1) Pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.
- (2) To neplatí, ak ide o pohľadávku veriteľa jedného z manželov, ktorísa dohodli podľa ustanovení § 143a, pokiaľ táto pohľadávka vznikla pri používaní majetku, ktorý nepatrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

§ 148

- (1) Zánikom manželstva zanikne i bezpodielové spoluvlastníctvo manželov.
- (2) Zo závažných dôvodov, najmä ak by ďalšie trvanie bezpodielového spoluvlastníctva odporovalo dobrým mravom, môže súd na návrh niektorého z manželov toto spoluvlastníctvo zrušiť i za trvania manželstva.

§ 148a

- (1) Na použitie majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov potrebuje podnikateľ pri začatí podnikania súhlas druhého manžela. Na ďalšie právne úkony súvisiace s podnikaním už súhlas druhého manžela nepotrebuje.
- (2) Súd na návrh zruší bezpodielové spoluvlastníctvo manželov v prípade, že jeden z manželov získal oprávnenie na podnikateľskú činnosť. Návrh môže podať ten z manželov, ktorý nezískal oprávnenie na podnikateľskú činnosť. Pokiaľ toto oprávnenie majú obaja manželia, môže návrh podať ktorýkoľvek z nich.
- (3) Ak podnikateľskú činnosť po zrušení bezpodielového spoluvlastníctva manželov vykonáva podnikateľ spoločne alebo s pomocou manžela, ktorý nie je podnikateľom, rozdeľia sa medzi nich príjmy z podnikania v pomere určenom písomnou zmluvou; ak taká zmluva nebola uzavretá, rozdeľia sa príjmy rovným dielom.

§ 149

- (1) Ak zanikne bezpodielové spoluvlastníctvo, vykoná sa vyporiadanie podľa zásad uvedených v § 150.
- (2) Ak dôjde k vyporiadaniu dohodou, sú manželia povinní vydať si na požiadanie písomné potvrdenie o tom, ako sa vyporiadali.
- (3) Ak sa vyporiadanie nevykoná dohodou, vykoná ho na návrh niektorého z manželov súd.
- (4) Ak do troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov nedošlo k jeho vyporiadaniu dohodou alebo ak bezpodielové spoluvlastníctvo manželov nebolo na návrh podaný do

troch rokov od jeho zániku vyporiadané rozhodnutím súdu, platí, pokiaľ ide o hnutelné veci, že sa manželia vyporiadali podľa stavu, v akom každý z nich veci z bezpodielového spoluvlastníctva pre potrebu svoju, svojej rodiny a domácnosti výlučne ako vlastníci užíva. O ostatných hnutelných veciach a o nehnuteľných veciach platí, že sú v podielovom spoluvlastníctve a že podiely oboch spoluvlastníkov sú rovnaké. To isté platí primerane o ostatných majetkových právach, ktoré sú pre manželov spoločné.

§ 149a

Pokiaľ sa dohody medzi manželmi podľa ustanovení § 143 a 149 týkajú nehnuteľností, musia mať písomnú formu a nadobúdajú účinnosť vkladom do katastra.

§ 150

Pri vyporiadaní sa vychádza z toho, že podiely oboch manželov sú rovnaké. Každý z manželov je oprávnený požadovať, aby sa mu uhradilo, čo zo svojho vynaložil na spoločný majetok, a je povinný nahradiť, čo sa zo spoločného majetku vynaložilo na jeho ostatný majetok. Ďalej sa prihladne predovšetkým na potreby maloletých detí, na to, ako sa každý z manželov staral o rodinu, a na to, ako sa zaslúžil o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí. Pri určení miery pričinenia treba vziať tiež zreteľ na starostlivosť o deti a na obstarávanie spoločnej domácnosti.

§ 151

Ak za trvania manželstva bezpodielové spoluvlastníctvo zaniklo, môže sa obnoviť len rozhodnutím súdu vydaným na návrh jedného z manželov.

Predmet, zdroje a rozsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Predmetom vlastníckeho práva v dôsledku jeho vecnoprávneho charakteru môžu byť len veci. V ustanoveniach Občianskeho zákonníka o bezpodielovom spoluvlastníctve nie je výslovne uvedené, ktoré veci sú a ktoré nie sú jeho predmetom. Platí, že to môžu byť všetky veci, ktoré môže vlastníť fyzická osoba. Teda nie veci, ktoré sú výlučným vlastníctvom Slovenskej republiky, ani veci, ktoré štát osobitným zákonom určil do vlastníctva štátu, obce alebo určených právnických osôb. Z predmetu bezpodielového spoluvlastníctva je potrebné vylúčiť aj tzv. veci vyňaté z občiansko-právnej dispozície. Ide o veci, ktorých nadobúdanie a nakladanie s nimi upravujú osobitné predpisy, mimo rámca občianskeho práva, napr. drogy, omamné látky, výbušniny, jedy, horľaviny a pod.

Samostatným predmetom občianskoprávneho vzťahu môžu byť aj byty a nebytové priestory. Ich právny režim sa analogicky spravuje právnym režimom nehnuteľností. Predmetom bezpodielového spoluvlastníctva manželov nemôžu byť práva, ani iné majetkové hodnoty a nepatria doň ani pasíva – dlhy a záväzky manželov voči veriteľom, resp. voči výlučnému majetku každého z nich. Ustanovenia o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov na ne možno aplikovať len analogicky.

V bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnenému nástupcovi pôvodného vlastníka.

Rozsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov je určenie podmienok, ktorých splnenie je potrebné na to, aby sa vec, inak spôsobilá byť predmetom bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ním skutočne aj stala. Určuje hranicu medzi spoločným

majetkom manželov patriacim do bezpodielového spoluvlastníctva a samostatným majetkom každého z nich.

Na vznik bezpodielového spoluvlastníctva manželov je potrebné splnenie 3 podmienok:

1. existencia manželstva,
2. nevylúčenie tvorby bezpodielového spoluvlastníctva počas trvania manželstva,
3. nadobúdaci úkon minimálne jedného z manželov.

Hoci sa podľa tejto definície môže zdať, že všetky predmety, ktoré môžu byť predmetom vlastníctva fyzických osôb a sú nadobudnuté počas trvania manželstva, patria do bezpodielového spoluvlastníctva, nie je tomu tak. Popri ňom totiž súčasne existujú 2 masy výlučných majetkov každého z manželov.

1. je to majetok nadobudnutý pred vznikom manželstva,
2. majetok nadobudnutý počas manželstva zahrnutý do výlučného vlastníctva jedného z manželov.

Poznáme tri kritériá, na základe ktorých zahrňame majetok do vlastníctva len jedného z manželov:

1. spôsob nadobudnutia,
2. čas nadobudnutia,
3. účel, ktorému vec slúži.

Spôsob nadobudnutia

V zásade poznáme 4 spôsoby nadobúdania vlastníckeho práva, a to zmluvou (kúpou, darovacou, inou), dedením, rozhodnutím štátneho orgánu alebo niektorou zo skutočností ustanovenou zákonom (napr. vydržanie, vytvorenie novej veci,...).

Z hľadiska charakteru nadobúdacieho úkonu sú v zmysle ustanovenia § 143 Občianskeho zákonníka z bezpodielového spoluvlastníctva zo zákona vyňaté veci, ktoré boli získané dedením, darom (darovacou zmluvou), vydaním v rámci predpisov o reštitúcii majetku.

Zmyslom takejto právnej úpravy bolo vyňať z bezpodielového spoluvlastníctva tie veci, u ktorých je takmer nemožné predpokladať, že sa o ne zaslúžili obaja manželia spoločne. Dedenie, darovanie a vydanie veci na základe reštitúcie charakterizuje ich bezodplatnosť. Ten, kto má z právnej skutočnosti prospech, zaň neposkytol žiadny ekvivalent. Preto sa možno domnievať, že tieto právne úkony smerujú výlučne k určitej konkrétnej osobe.

Nie je však vylúčené, aby porúčiteľ alebo darca poukázal vec, resp. dedičstvo obom manželom spoločne. Takéto veci patria do podielového spoluvlastníctva manželov, pričom platí, že ak nebol právnym úkonom určený podiel z nich, sú podiely rovnaké.

Pokiaľ manželia alebo jeden z nich, získal vec na základe odplatného právneho úkonu, je potrebné rozlíšiť, z akých prostriedkov bola odplata poskytnutá.

Čo sa týka plodov a úžitkov z vecí, ktoré patria do samostatného majetku jedného z manželov, zaujali súdy stanovisko¹ podľa, podľa ktorého výnosy, úžitky a prírastky veci patria do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, či už vec sama je v bezpodielovom spoluvlastníctve alebo vo vlastníctve len jedného z manželov.“

Čas nadobudnutia

V náväznosti na dané predpoklady vzniku bezpodielového vlastníctva logicky vyvodzujeme, že z tohto vlastníctva treba vylúčiť veci, ktoré nespĺňajú prvý, základný predpoklad a to, že do bezpodielového vlastníctva spadajú veci, ktoré manželia nadobudli počas trvania manželstva. Ak vec nadobudli spoločne snúbenci pred uzavretím manželstva, patrí do ich podielového spoluvlastníctva manželov. Na základe tohto charakteristického znaku možno hovoriť o forme spoločenstva nadobudnutého majetku (nadobudnutého po

vzniku manželstva), v porovnaní napríklad so spoločenstvom všetkého majetku. Dôsledným uplatňovaním časového kritéria by teda mali patriť všetky hnutelné veci, s už vymenovanými výnimkami, nadobudnuté počas trvania manželstva aspoň jedným z manželov a nehnuteľnosti, pri ktorých bol uskutočnený vklad do katastra nehnuteľností po vzniku manželstva, do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Nie je tomu tak. Ak jeden z manželov kúpi vec z prostriedkov, patriacich do jeho výlučného vlastníctva, nevznikne k veci bezpodielové spoluvlastníctvo. Toto stanovisko má za svoj základ tzv. surrogáčnú zásadu (vec nastupuje namiesto ceny, cena namiesto veci Surrogáčná zásada platí aj pre výmenu, resp. predaj a následnú kúpu inej veci zo samostatného majetku manžela.

Ak však manželia nadobudnú vec „pomocou prostriedkov, ktoré boli vzaté jednak z bezpodielového spoluvlastníctva manželov a jednak z osobného majetku niektorého z nich, stávajú sa veci takto nadobudnuté predmetom bezpodielového vlastníctva, bez ohľadu na rozsah použitých prostriedkov z bezpodielového spoluvlastníctva.“² Ten z manželov, ktorý vynaložil na vec prostriedky zo svojho samostatného majetku má pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov právo žiadať vrátenie toho, čo zo svojho vynaložil na spoločný majetok.

Nadobúdanie vecí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov končí dňom zániku manželstva alebo dňom právoplatnosti rozhodnutia o zrušení bezpodielového spoluvlastníctva manželov počas trvania manželstva. Ak by manželia spoločne nadobudli vec po vykonaní tohto úkonu, táto vec by spadala do podielového spoluvlastníctva, podobne ako je to v prípade spoločného nadobudnutia veci pred manželstvom.

Účel, ktorému vec slúži

Občiansky zákonník z bezpodielového spoluvlastníctva manželov vylučuje aj veci, ktoré podľa svojho charakteru slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania jedného z manželov. Do skupiny týchto vecí zaraďujeme napr. odevy, obuv, zdravotnícke potreby a hygienické potreby (zubná kefka,...). Vecami, ktoré slúžia výkonu povolania môžu byť napr. počítač, ak je jeden z manželov programátor, zbierky zákonov, ak sú potrebné na vykonávanie povolania jedného z manželov, alebo taký hudobný nástroj, ak je jeden z nich hudobník. No ak by určitú vec potrebovali na výkon svojho povolania obaja manželia, táto potom patrí do bezpodielového spoluvlastníctva. Podobne je to aj v prípade, ak by vec okrem výkonu povolania pre jedného z nich slúžila aj na uspokojovanie osobných potrieb druhého manžela alebo rodiny ako celku. Pri nadobudnutí týchto vecí nie je právne podstatné z akých zdrojov sa vec slúžiaca osobnej potrebe alebo výkonu povolania obstaráva. Dokonca aj v prípade, že bola vec obstarávaná z prostriedkov bezpodielového spoluvlastníctva manželov, patrí výlučne tomu manželovi, ktorému vec slúži na jeden z vymenovaných účelov.

V skupine vecí slúžiacich na výkon povolania len jedného z manželov majú osobitné postavenie veci slúžiace na výkon podnikateľskej činnosti. V zásade platí, že manželia môžu pri začatí (aj v priebehu) podnikania toho druhého z nich požiadať súd o zrušenie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ide o absolútny dôvod zrušenia, ktorého zmyslom je chrániť majetok rodiny pred eventuálnymi nepriaznivými vplyvmi podnikania. V žiadnom inom prípade výkonu povolania zákon manželom takúto možnosť neposkytuje. Ak sa teda rozhodnú ju nevyužiť, potom by malo platiť, že znášajú spoločne nielen riziká podnikateľskej činnosti, ale aj jej výhody.

Obsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Obsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov tvoria práva a povinnosti manželov vo vzťahu k ich spoločnému majetku.

Pri vymedzení práv a povinností manželov k veciam patriacim do bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa vychádzalo z obsahu vlastníckeho práva všeobecne. Manželia majú totiž tie isté práva ako jediný vlastník veci, s tým rozdielom, že vec patrí obom

spoločne, bez určenia výšky podielov. Občiansky zákonník hovorí, že vlastník je v medziach zákona oprávnený predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a nakladať s ním. Pri výkone spoločných práv je potrebné rozlíšiť dve skupiny vzťahov:

1. právne vzťahy vznikajúce medzi manželmi na jednej strane a tretími osobami na strane druhej,
2. právne vzťahy medzi manželmi navzájom.

Práva a povinnosti manželov ako spoluvlastníkov voči tretím osobám

§ 145 Občianskeho zákonníka hovorí

Bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný.

Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení obaja manželia spoločne a nerozdielne.

Pri disponovaní spoločným majetkom je prvoradá dohoda manželov, keďže zákonodarcia riešil len prípad, že sa manželia pri dispozícii s majetkom nedohodnú a tak ustanovil možnosť, aby na návrh jedného z manželov rozhodol súd.

Hoci z charakteru spoluvlastníckeho vzťahu vyplýva, že oprávnenie disponovať s vecou patrí oboch manželom súčasne, v praxi by bolo veľmi nepraktické neustále vyžadovať súhlas oboch manželov, zákon preto rozčlenil dispozíciou s majetkom na bežné dispozičné úkony a ostatné dispozičné úkony, pričom sám neurčuje, ktoré úkony treba považovať za aké. Aj keď tieto úkony nie sú presne vymedzené, súdy za bežné záležitosti, resp. ich obstaranie považujú záležitosti, ktoré slúžia na uspokojovanie každodenných potrieb rodiny, o ktorú ide, k jej životnej úrovni, danej zárobkovými a majetkovými možnosťami oboch manželov.

Bežné veci týkajúce sa spoločného majetku je oprávnený vybavovať každý z manželov samostatne. Takého rozhodnutie nemôže druhý manžel napadnúť. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov, inak je právny úkon relatívne neplatný. „Relatívne neplatný“ znamená, že dotknutý manžel sa musí neplatnosti dovolať vo všeobecnej premlčacej lehote. Ak toto právo neuplatní, po jej uplynutí má právny úkon definitívne účinky platného právneho úkonu. Ak dotknutý manžel dodatočne úkon schváli, dochádza tým k jeho ratifikácii. Formu udelenia súhlasu zákon nepredpisuje. Nevyžaduje sa pritom spoločný právny úkon, len súhlas. Platí, že ho možno dať aj mlčky napr. keď sa manžel zúčastní pri uzatváraní zmluvy a nič proti nej nenamietá.

Je potrebné riešiť otázku, aká bude sankcia za nesplnenie povinnosti požiadať o súhlas na použitie spoločných vecí druhého manžela. Ponúkajú sa dve riešenia:

1. právny úkon, smerujúci k použitiu majetku z bezpodielového spoluvlastníctva, urobený pri začatí podnikania bez súhlasu druhého manžela bude absolútne neplatný.
2. ten istý právny úkon bude sankcionovaný len relatívnou neplatnosťou. Zástancovia tohto názoru argumentujú tým, že dôvodom neplatnosti nie je rozpor so zákonom podľa Občianskeho zákonníka, ale len nedostatok súhlasu, čo okrem iného znamená, že sa právny úkon považuje za platný, kým sa ten, kto ním je dotknutý, neplatnosti nedovolá. Rozšírenie predmetu bezpodielového spoluvlastníctva o iné majetkové práva a hodnoty sa musí odraziť aj pri úprave obsahu práv a povinností manželov vo vzťahu k spoločnému majetku. V súčasnosti totiž právna teória zastáva názor, že pokiaľ ešte nedošlo k nadobudnutiu veci do vlastníctva, nejde o spoločnú záležitosť manželov a je z nej oprávnený alebo povinný ten manžel, ktorý sám právny úkon urobil. V praxi to znamená, že ak uzavrel kúpnu zmluvu, ale k prevodu vlastníckeho práva ešte nedošlo, je z nej zaviazaný sám. Až nadobudnutím veci do vlastníctva sa z právnych úkonov k nej stanú manželia oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne.

Práva a povinnosti manželov ako spoluvlastníkov navzájom

§ 144 Občianskeho zákonníka

Veci v bezpodielovom spoluvlastníctve užívajú obaja manželia spoločne; spoločne uhrádzajú aj náklady vynaložené na veci alebo spojené s ich užívaním a udržiavaním.

Toto ustanovenie dáva každému z manželov právo užívať veci v bezpodielovom spoluvlastníctve spoločne s druhým manželom. Ani jeden z nich si môže vyhraďiť, že bude určitú vec, patriacu do bezpodielového spoluvlastníctva, užívať výlučne sám. Každý z manželov musí rešpektovať rovnaké užívacie práva druhého manžela.

V prípade nezhôd o právach a povinnostiach vyplývajúcich z tohto vlastníctva, má na návrh niektorého z nich rozhodnúť súd.

Ak sa z určitých dôvod, ktorými môžu byť fyzické a psychické násilie, stane jednému z manželov spolužitie neznesiteľným, môže súd na návrh tohto manžela druhému manželovi obmedziť užívacie právo k domu, bytu, alebo ho z jeho využívania úplne vylúčiť.

Modifikovanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov zmluvou

Slovenský Občiansky zákonník upravuje problematiku zmluvných modifikácií zákonného majetkového režimu manželov (**BSM**) v jedinom ustanovení. Dôvodová správa k tomuto zákonu uvádza, že zákonodarcu pristúpil k takému zásadnému zásahu do predchádzajúcej koncepcie bezpodielového spoluvlastníctva s cieľom umožniť voľbu jednotlivých spôsobov úpravy vzájomných majetkových vzťahov medzi manželmi hlavne v prípade, že jeden manželov podniká.

Zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov za trvania manželstva (relatívny zánik)

Pokiaľ je členiacim kritériom moment, kedy došlo k zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov vo väzbe na trvanie a existenciu manželstva, potom je nutné rozlíšiť absolútny a relatívny zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Absolútnym zánikom rozumieme právnu skutočnosť, ktorá nastala v dôsledku zániku manželstva, ktoré má vo vzťahu k bezpodielovému spoluvlastníctvu monopolné postavenie. Ide o definitívne skončenie existencie manželstva i existencie bezpodielového spoluvlastníctva, bez možnosti obnovy. Naproti tomu relatívny zánik je skončenie trvania majetkového spoločenstva medzi manželmi. Vznikne v prípade ustanovenom zákonom, na základe súdneho rozhodnutia vydaného v príslušnom konaní. Keď pominú dôvody jeho existencie, môže súd na návrh jedného z manželov rozhodnúť o obnove zaniknutého majetkového spoločenstva.

Právny dôvod zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov počas trvania manželstva

K relatívnemu zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov dochádza súdnym rozhodnutím, ktoré buď účelovo alebo nepriamo, sledovaním iného cieľa spôsobuje tento právny následok:

Rozoznávame teda:

1. zrušenie bezpodielového spoluvlastníctva manželov súdom v občiansko-súdnom konaní na návrh niektorého z manželov podľa účinnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku.
2. relatívny zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov zo zákona, pretože bolo súdom vydané také rozhodnutie, pre ktoré príslušný zákon ustanovuje ako právny následok zánik bezpodielového spoluvlastníctva. Takýmto zákonom je buď:
 - Trestný zákon,
 - zákon č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov.

Zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov so zánikom manželstva

Pokiaľ zanikne manželstvo, zanikne základná podmienka existencie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Takýto zánik nie je potrebné deklarovať rozhodnutím súdu.

Manželstvo zaniká na základe týchto právnych skutočností (ustanovenie § 22, § 23 zákona o rodine):

1. smrťou jedného z manželov,
2. vyhlásením jedného z manželov za mŕtveho,
3. rozvodom manželstva,
4. vyhlásením manželstva za neplatné.

Smrť jedného z manželov

Bezprostredným právnym následkom smrti jedného z manželov je zánik manželstva a tým aj bezpodielového spoluvlastníctva. Všetko, čo v okamihu smrti tvorilo jeho predmet, musí byť v rámci konania o dedičstve vyporiadané. Ustanovenie § 175 1 Občianskeho zákonníka počíta s tým, že účastníci dedičského konania sa dohodnú. Ak tak nie je, vyporiada toto konanie súd.

Subjektami vyporiadania budú na jednej strane pozostalý manžel a na strane druhej tí, s ktorými bude súd konať ako s dedičmi. Cieľom je určiť rozsah majetku poručiteľa, rozsah jeho dlhov, údaje o cene majetku a určenie masy majetku, ktorá bude patriť do dedičstva a majetku, ktorý patrí pozostalému manželovi.

Vyhlásenie jedného z manželov za mŕtveho

Rovnaké právne následky ako smrť fyzickej osoby má jej vyhlásenie za mŕtvu. Toto je prípustné v dvoch prípadoch:

- smrť fyzickej osoby nastala, ale nemožno ju predpísaným spôsobom preukázať (nie je možné vykonať prehliadku tela),
- ide o nezvestnú osobu, o ktorej so zreteľom na všetky okolnosti možno usúdiť, že už nežije.

Rozvod manželstva

Tretím spôsobom súčasného zániku manželstva a bezpodielového spoluvlastníctva je rozvod manželstva. Zánik manželstva je viazaný na deň, keď rozhodnutie súdu o rozvode nadobudne právoplatnosť.

Rovnaké právne následky ako rozhodnutie o rozvode má v majetkovej sfére manželov aj rozhodnutie súdu o vyhlásení manželstva za neplatné.

Vyhlásenie manželstva za neplatné

Dňom právoplatnosti rozsudku, ktorým súd vyhlásil manželstvo za neplatné, zanikne zo zákona spätne ku dňu vzniku jednak manželstvo a jednak bezpodielové spoluvlastníctvo. Majetok, ktorý manželia spoločne nadobudli počas trvania neplatného manželstva, si vyporiadajú jedným zo spôsobov v zmysle zásad ustanovení Občianskeho zákonníka.

Právne následky absolútneho zániku

Podobne ako s relatívnym zánikom bezpodielového spoluvlastníctva manželov, tak aj s absolútnym zánikom bezpodielového spoluvlastníctva manželov sú spojené tieto základné právne následky:

1. nadobúdanie do majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov sa zastavuje ku dňu jeho zániku,
2. vzniká povinnosť toto spoluvlastníctvo vyporiadať.

Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Jedným z právnych následkov oboch druhov zániku bezpodielového spoluvlastníctva je vznik povinnosti vykonať vyporiadanie existujúcej masy bezpodielového spoluvlastníctva podľa zásad uvedených v ustanoveniach Občianskeho zákonníka.

Kto je subjektom vypsoriadania závisí od druhu právnej skutočnosti, v dôsledku ktorej bezpodielové spoluvlastníctvo zaniklo. Rovnako od nej závisí aj forma vypsoriadania, resp. prípustnosť jej formy. V nie všetkých prípadoch, keď zanikne bezpodielové spoluvlastníctvo, majú oprávnené subjekty zvoliť si formu, ktorou jeho masu vypsoriadajú.

Vyporiadanie môže nastať dohodou účastníkov, rozhodnutím súdu (uznesením a rozsudkom).